

A. Gričnik je prispeval še prikaz Pohorja na nekaterih starejših zemljevidih (Vischer 1678, jožefinski vojaški zemljevid iz obdobja 1763–1787, franciscejski kataster 1824, P. Kozler 1953, C. Hiltl 1893, S. Dimnik 1924, R. Badjura 1924, M. Verk 1954 itd.). Sledi pregled pomembnejše literature o Pohorju ter Slovar posodobitev, uskladitev ter pojasnil (str. 481–504). Na koncu so krajši povzetki v slovenščini, nemščini in angleščini. Celotno besedilo je jezikovno pregledala A. Belšak, prevod v nemščino je pregledal E. Jeler, v angleščino pa K. Filipič in A. Marinko. Knjiga, ki jo je oblikoval G. Seme, je opremljena z 52 dokumentarnimi fotografijami, 10 skicami in 13 risbami, 5 zemljevidi, tremi tločrti ter tremi naslovnici Koprivnikovih knjig in prikazoma njegovega rokopisa. Delo je natisnila Grafika Gracer d.o.o. v Celju.

A. Gričnik nam je s svojo najnovejšo knjigo osvetlil lik in podobo prof. Janeza Koprivnika, ki je s svojim dragocenim delom zaznamoval razvoj šolstva na slovenskem Štajerskem. Med drugim nam knjiga ponuja vpogled v prizadevanja posameznih razumnikov, ki so s svojim delom bogatili slovensko strokovno izrazje in prispevali k vsestranski uveljavitvi slovenskega jezika.

Obiskovalci Pohorja in gorniki se bomo radi vračali na strani Gričnikovega dela, s katerih nam s kleno besedo, jasnimi mislimi in nazornimi predstavami govori in nas navdušuje naravoslovec Janez Koprivnik.

Milan Natek

Vzponi na gore z naboji duha

Lično opremljena knjiga **Toneta Strojina** »Poti skozi lepote«, ki jo je izdala Družina, obsega 232 strani besedila, vmes pa je 31 barvnih posnetkov. V prvi skupini fotografij so posnetki Triglavskega pogorja, škofjeloški in koroški razgledi, v drugi skupini so posnetki z Matterhorna, Korzike, iz Mehike, s Kanarskega otočja, Islandije in Grenlan-

dije, v tretji skupini pa so posnetki z Durmitorja, Dugega otoka, iz Grčije, z Malega Lošinja in Bijeje stene. Osrednji del knjige obsega 6 poglavij. Pred osrednjim delom sta dva krajša zapisa, napisana kot nekaj prolog; na koncu sta spet krajša teksta, mišljena kot nekaj epiloga; vsebinsko se med seboj dopolnjujeta. Prva tri poglavja osrednjega dela imajo naslove Majhni griči – mostovi k velikim lepotam, Po tujih gorah z domačimi planinami v srcu in Po zemljinah sveta. Ta tri poglavja obsegajo 25 tur (9 po domačih gorah, 13 po evropskih, 3 po patagonskih Andih, Grenlandiji in Islandiji). V naslednjih treh poglavjih – Kjer dom je moj, Pogovori s skalami, vetrovi in morjem, Portreti, razgledi in presoje – je 31 potopisnih enot.

Največ stvarnih opisov je v prvih treh poglavjih osrednjega dela, nekoliko manj v naslednjih treh poglavjih, v prologu in epilogu pa prevladujejo razmišljanja o gorništvu, o kulturi v gorah, o etiki odnosov do narave, gorá, rož, do drugih ljubiteljev gorá, o znanih gornikih-vzornikih in podobno. V epilogu z vso naklonjenostjo oriše dogodke do posvečevanju nove Marijine kapelice na Kredarici, o novih zvonovih, svetostno ubrani množici, ki se je teh dogodkov udeležila.

V epilogu je eden izmed zapisov naslovljen Prišel, videl, razumel – zapisal. Vendar pa so le utrinki nastajali sproti, knjiga razmišljanj je nastajala ob orumenelih drobnih zapisih v starih dnevnikih. Šele čas stori, da vsaka misel in vsaka beseda svoje pravo mesto najde ter tako nastane čudežna vezena dragocenih misli. »Čim bolj se čas odmika,« je avtor zapisal nekje, »globlje je presejana vsebina in samo gorsko zlato se zrcali na rešetkah časa.« Od tod nenehno prehajanje iz stvarnih opisov v refleksijo, nenehno hitenje iz pripovednega sloga v poetičen, iz nezaznamovanega besednega reda v zaznamovanega, iz stvarnega v simbolično in metaforično, iz tvarnega v duhovno.

V katero koli stran se že zalistamo, slednja nas prepriča o temeljni naravnosti gornikovega peresa:

refleksija na grebenih gorá, na snežnikih Grossglocknerja, na švicarskem Breithornu, na belih strminah Mont Blanca, v Pirenejih, Visokih Tatrah, v italijanskih Dolomitih, na ognjeniku Etna, na gorah grškega otočja in celine, na srednjeameriških ugaslih ognjenikih, na Korziki, Sardiniji, Siciliji in Kreti, na eksotični Kapadokiji, ob gorskih jezerih, potokih, slapovih.

Iskal je lepote, tišine, samote – zatrjuje. Iskal je, kar je potreboval, kar bi odmevali vsi registri v njem. Ko zapisuje, ne gre le za opis, temveč za »kakšno dobro misel«, ki jih gora zaneti v duši in srcu, ali pa prebudi spomin iz prebrane knjige. Denimo **Balzaca**: »Ljubezen do narave je edina, ki ne vara človeškega pričakovanja!« Hoja na vrhove je tudi simbol za življenje, za vzpon navzgor, za pota kvišku. Škrlatica ni samo visočina, je hkrati »podoba z drugega planeta... bela, ponosna, oddaljena pod zvezdami«. Vsa pogorja vabijo gornika: »Poslušaj in občuduj tišino!« Prehrojene poti med osamelimi kočami v gorah vabijo ljudi k medsebojni povezanosti. »Med kočami v belem so spredene tazi. Da bi bile le tako globoke vezi tudi v človeškem življenju.« Gorništvu je bolj »zadeva duha, morale in samozavedanja kot pa zmožnost mišic«, je »plezanje navznoter, v sebe, v svojo duhovnost«, pospešuje našo notranjo rast, plemeniti našo »srčno kulturo«.

To so le drobni razgledi po knjigi, izbrani, strnjeni, a dovolj zgovorni.

Jože Zadavec

Tone Strojini, Poti skozi lepote

Ob Strojini knjigi se bo publika razdelila: na tiste, ki jim bo neskončno všeč in jo bodo pospremili z vzdihni (poglobljeno bodo doživljali monumentalne lepote, odlomke bodo citirali na proslavah in si jih izpisovali v spominske knjige), na tiste, ki je ne bodo prebrali (popolnoma ji manjka gorniških dejanj), in na kritikastre mojega kova, ki že brusimo kremplje, da jih zasadiamo v nedolžno belo golobico.

Posvetimo se najprej prvi skupini. S copati na nogah, pogreznjeni v fotelj in z očali na nosu bodo bralci prikimali pokrajinam duha, ki se jim bodo (četudi nekoliko podobne druga drugi) vrstile pred duhovnim očesom, jih opajale in oplajale, da bodo mirno zaspali. Potolaženi, pobožani v spoznanju, da so na svetu še bogoljubne zatišne vrednote, za katere je vredno živeti. Ni samo motor in hrup in punk in bumf in tresk današnjega svinjskega življenja. Knjiga jih bo zazibala v varno domačijskost, nastanila in osamila na idiličnem robinzonskem otoku lepote, ki se še ni omadeževal z grdobijami sveta. Terapevtska knjiga. Učinkovit dodatek vzgojni literaturi. In poštena. Nič ni prepisano, vse je izvorno, citati navedeni kot citati in pripisani pravim avtorjem, za razliko od neke druge knjige, ki jo je s širokim priporočilom izdala ista založba. Je razmišljajoča knjiga. Bralca navidez povabi, naj z avtorjem prehodi pol sveta, od Durmitorja do Grenlandije, od Pirenejev do Mehike in Patagonije, in, jasno, saumouevne Alpe podolgem in počez. Vendar mu ne bo treba veliko hoditi, vdajal se bo ljubezni do sebe kot odbojnemu steklu za neizčrpno menjavo naravnih prizorišč od nevihte in slapov do večernega nebesnega žarenja, pa ljubezni do sopotnikov (društvenih odbornikov) in ljubezni do matere zemlje (ekologije). Polistal bo po piclem številu zelo lepih (avtorjevih!) slik, ki pa knjige ne prevagajo: težišče ostane na besedi, kjer si bo ljubi bralec, ki pripada spodnjemu srednjemu in izletniškemu sloju planincev, nabral obilo lepih naukov in modrih izrekov. (Recimo na str. 138: »Žival nikoli nima ciljev, ker jih nosi v sebi, s svojim nagonom, človek pa se bo na poti k svojim ciljem vedno izgubljal in taval v življenju.«)

Drugi skupini bralcev ni pomoči. Kar ni previs in friend in plaz in serak in 8000 nad morjem in 40 pod ničlo, je ne zanima. Knjiga temu tipu Slovencev ne bo povedala ničesar.

Zato pa bo malo nakodrala živce tretjemu tipu: po pravopisni, slogov-

ni in sporočilni plati. Da bi bil knjigo kdo lektoriral, iz kolofona ni razvidno, a tudi če jo je, je pri svojem delu spal(a), ali pa nič ne zna. (Glede na zapis v knjigi menda za vse odgovarja **dr. Janez Gril**.) Zdaj beremo Tošč, zdaj Tosc, zdaj Pirineji, zdaj Pireneji, zdaj Velo Polje, zdaj Velo polje, vse po večkrat, da ni skrbi za tiskovno napako. Podobnih primerov je v knjigi še za majhen otroški ringaraja. In glej, tempora mutantur, tudi Marks ni več **Marx**, zdaj, ko se mu je svet podrl, je našel zavetje pod slovensko streho. Drugače »ubiquitarno«, ki ga prebavni sokovi slovenščine niso načeli. Lepo število vejic, normalno, je narobe (kar na vsaki strani, ali pa manjkajo, kar je isto). (Ne)določna oblika pridevnikov ostaja nedosežna tarča (priznam: celo za diplomiranega slovenista). Slog zahteva svežino, niso mu ljube obrabljene floskule. A Triglav ne more brez refrenskih »nedrij« in gornik ne brez svojega »creda«. Nasprotno pa je razveljavljanje ljudskih idiomov neudobno: »... huda ura se bliža, le kje si je pot vzela črnjava?« (31) (Ali ne raje »le od kod se je vzela (ta) črnjava?«)

Sporočilnost na mnogih krajih izziva zabeljeno diskusijo, včasih malo ironije. »Klasično gorništvost postaja vrednota za človeka.« (44) (Klasično gorništvost je vrednota že od **Rousseauja** in **Ruskina**. Takele floskule slogu ne delajo časti.) »Ali so razen odpravarskih knjig vse druge knjige res samo domače naloge?« (168) (Ne, niso, v slovenski planinski književnosti je do danes najvišje odmeval popolnoma neodpravarski **Avčin** s svojo Tišino. Ali naj našemu razgledanemu avtorju naštevam naprej? Težko pa bo očitek izničila prav ta knjiga.) »Svojo navzočnost sem pustil marsikje zunaj takratne Jugoslavije.« (166) (Ne, ni je, od vsepovsod jo je prinesel nazaj domov. Če nihče drug, bom za to pričal sam, ker sem še letos nekajkrat govoril z njim in mu stisnil roko. Povabil me je na predstavitveno konferenco svoje knjige, mi vanjo vpisal nekaj pristranskih besed in se podpisal.) »Biti odbornik je prav posebna zasvojenost. Zače-

ti moraš od mladega sicer kmalu sprevidiš, kako je z idealnostjo, in kdo je kdo.« (Aha, mladost torej pomaga, da tudi kasneje, v najbolj treznih in prodornih moških letih, ne sprevidiš? – in pred »sicer« bi se prilegla vejica.) Nisem še slišal, da bi se Dobrač »odeval v turistično bolj znano ime Zillertalen Alpen«, (24) (Naš avtor je videti zelo pod vplivom nekaterih votlih fraz, ki so tako očarale Slovence.) Kljub gorečemu slovenstvu, ki plameni iz knjige, bi kazalo napisati Zillertaler Alpen, a sporočilo, seveda, je docela zmotno. Dobrač je v nemščini Dobratsch ali Villacher Alpe. (Da ni Zillertaler Alpen nekakšen križanec med slovenskim Ziljske Alpe in nemškim Gailtaler Alpen? V to skupino Dobrač spada. Nemščina, kolikor je je, tudi sicer šepa: Drang nach süd, Franz Josef Höhe, Johanüshütte, Defregger haus, Neuer Prager Hütte, Alter Prager Hütte.) Prav na ljubo svojemu gorečemu slovenstvu naj bi avtor za božjo voljo napisal Podkloster namesto Arnoldstein (24), saj se slovenskih zapisov krajevnih imen na Koroškem sicer povsod drži. Kugyjeva mati ni bila Korošica (24) (Veselov rod izhaja iz Kosez pri Moravčah, zato si je oče Kugyjeve matere nadel psevdonom **Koseski**) in v Selah ni Plečnikov cerkve (24) (arhitekt je **inž. Janez Oswald**). Alpe bomo pisali z veliko začetnico in Ziljo tako (SP 1962) in Olševe ne bomo prikrajšali za 400 metrov (1525 m ???) (24).—... pesem Soče, ki bobni v Trenti in Koritnici...« (146) (Soča v Koritnici?)

»Na sam Pico de Teide sem pozabil.« (62) (Zakaj ga pa potem opiše, mar naj bi bil za bralca, ki najbrž sploh nikoli ni bil tam, bolj impresiven kot za avtorja? Si je mogoče misliti, da bi **Vanja Furlan** kdaj pozabil na svoj Ama Dablam in **Nejc Zaplotnik** na svoj Everest? Tu gre za razhajanje v doživetjih in to razhajanje avtorjevega odklonilnega mnenja o plezalcih (167) ne postavlja v dobro luč.) – Življenje gorjancev je trdo, vendar tudi gorjanec »ve, da se bo enkrat, ko pride ura, spočil v tej zemlji. Pravzaprav ga bodo ponesli k sv. Lenartu, kjer spijo njegovi predniki.« (19) (To bo 277

nedvomno res. Zgodovina ne pozna primerov, da bi kdo sam odkorakal na pokopališče in se pokopal. In Sv. Lenart bomo kot krajevno ime pisali tako, sv. Lenart je namreč svetnik osebno. Na mesto nemškega »enkrat«/(einmal) bi raje posadili »nekoč«, in aktivistično izpraznjeni »pravzaprav« bi vrgli za plot, preveč kazi pesniško naravno besedilo.)

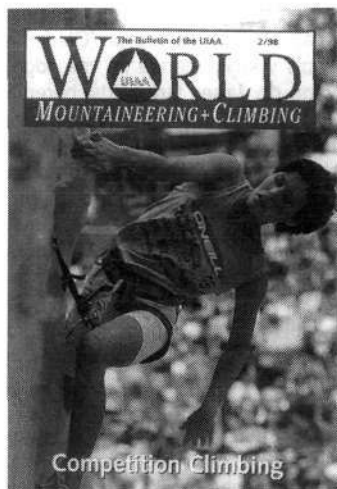
»Vodnik je opeval Triglav, 'pod brezmejnimi tukaj svodom'.« (147) (V resnici ga je opeval takole: »Pod velikim tuki Bógom...« – **V. Vodnik**, Zbrano delo, DZS, 1988, str. 62.) »Vtisi z gora so kot čaše opjnosti, ki jih je treba zlititi vase do dna.« (146) (Brez dvoma, vendar naj bi se za sposojeno metaforo zahvalil **Župančiču**, ne Zupančiču, in še to šele čez tri strani (149). »Ko so mi otroci zrasli toliko, da so lahko plezali, jih ni bilo za priklicati dol z gabra.« (139) (Davna slogovna in slovnična dediščina Mitteleurope! Bomo tako, zatajujevaje materiščino, spet iskali stik z njo?)

Vse to je le nekaj lastovk iz črne jate. Toda čustvo v knjigi je pristno, o tem ni dvoma, žal le premalo pesniško oblikovano, premalo pesniško izpovedano in premalo borbeno. Ali bolje: pesniškost je preveč fragmentarna. Naslovi poglavij veliko obetajo (*Pozimi pa ljudje gor ne gredo, Ob jutranji uri, Tam na Veli Straži, Na Učko bi rad, Tišine v sebi bi rad, Pot k sreči, Pesem triglavskih zvonov* itd.), poglavja sama pa so nekoliko izsušena, slogovno enolična. Le tu in tam kak preblisk, kak blažji sunek v srce. (Ni prav, da avtor enostransko govori o **Kugyju** (24). Od Kugyja je pobral estetizirajočo stran gorništvu.)

Vsega hudega vajenega avtorja teh mojih nekaj brenceljev (pravzaprav njegovih, saj so od tam prileteli) ne bo odpodilo od globoko kulturno, estetsko, filozofsko doživljenega in doživljajočega gorništvu, kjer je njegov zaklad. Kjer je njegov zaklad, tam je namreč tudi njegovo srce. Zato mu z obema rokama pritrdim, in ga celo spodbujam, da »kljub vsemu (in za vekomaj) reče goram – da!« (str. 223).

Stanko Klinar

Novi bilten UIAA

Mednarodna planinska, alpinistična in plezalska zveza UIAA je z letošnjim letom začela izdajati svoj tradicionalni Bilten kot dopadljivo revijo z novim naslovom World mountaineering + climbing (Svet planinstva in plezanja). Novi urednik je **Ernst Haase**, član Nemške planinske zveze (DAV). V primerjavi s prejšnjim precej pustim Biltenom, ki je v črno-beli tehniki predstavljal več ali manj le uradni list UIAA, je nova publikacija deloma barvna, deloma črno bela, grafično sodobna in vsebinsko mnogo bogatejša. Prvi dve letošnji številki sta bili vsaka posvečeni posebej izbrani temi: prva odpravam, druga pa tekmovalnemu plezanju. Letošnji prvi izdaji sta vsebovali po 60 strani teksta, druga številka pa ima v sredini še dodatek s seznamom opreme, ki nosi znak razlikovanja UIAA. Članki so objavljeni v angleščini in večinoma dokumentirani s črno-belimi fotografijami.

V drugi letošnji številki so tako objavljeni članki in reportaže o izzivih športnega in tekmovalnega plezanja, o končnih rezultatih letošnjega tekmovalnega svetovni pokal, kjer je prijazno omenjeno tudi tekmovaljevanje pri nas v Kranju. Objavljena sta seznama prvih 60 plezalcev in prvih 52 plezalk za leto 1997 in seznama najuspešnejših reprezentanc (pri moških Slovenija na 7. mestu, pri ženskah 3., skupno Slovenija

3.). Objavljeni so pogovori s **Francoisom Legrandom** in **Muriel Sarkany**, lani najboljšima v svetovnem pokalu.

V Rusiji se s tekmovalnim plezanjem ukvarjajo že petdeset let, deset let pa poteka tekmovalno plezanje znotraj UIAA. Kratke reportaže predstavljajo tekmovalno plezanje v Združenih državah Amerike in v Italiji.

Drugi del revije se začne z nekaj članki o Italijanski planinski zvezi (CAI). Sledijo kratki prispevki o varnosti v gorah ter poročila o aktivnostih različnih komisij v okviru UIAA, o novicah iz doline Yosemite, o številu odprav v Himalajo v lanski sezoni in še nekaj osebnih novic. Mimogrede, v ZDA ima AAC prvič v zgodovini žensko za predsednico.

Prvi dve številki World mountaineering + climbing kažeta, da so ambicije in sposobnosti novega urednika velike. Revijo priporočam v branje vsem, ki si želijo razgleda po mednarodni planinski, alpinistični, odpravarski in tekmovalno plezalni sceni. Revijo je mogoče za letno ceno 30 CHF naročiti pri UIAA, Monbijoustrasse 61, Postfach, CH 3000 Bern 23, Švica.

Tomaž Vrhovec

Sto slapov v dolini Loške Koritnice

Župnijski urad Ljubljana-Dravljne je pred kratkim izdal prikupno brošuro, v kateri avtorji **Janko Merše**, **Metod Perme** in **Miha Žužek** kot urednik pišejo o prečudovitem svetu v dolini Loške Koritnice. Dolina, ki leži zahodno od Zgornje Soške doline pod našimi gorskimi lepotci, Jalovcem in Mangartom, ni raj na Zemlji le za alpiniste in planince, ampak za vsakogar, ki vsaj enkrat pride v ta svet. Avtorji opisujejo z besedami in prikazujejo s fotografijami »živo« ne živo naravo, sto ali malo manj ali pa veliko več slapov, ki hitijo in grmijo z višav v dolino, kjer se iztekajo v Možnico, Predilnico in Koritnico.

Po definiciji **prof. dr. Antona Ramovša** mora biti vodni padec stalen, z nad 5 metrov višinske razlike in določeno strmino vsaj 45 sto-